

www.turkishstudies.net/turkishstudies

Turkish Studies

eISSN: 1308-2140

Research Article / Araştırma Makalesi

Tâûna Karşı Muska Yazımı Konulu Şiirler: Hz. Ali'nin Cünnetü'l- Esmâ'sı ve Türkçe Manzûm Tercümesi

Poems About Writing Amulet Against The Plague/Taun: The Poem of Hazrat Ali "Cunnetu'l-Esma" and its Turkish Verse Translation

Mehmet Burak Çakın*

Abstract: Hz. Ali is one of the most important personalities of the Islamic World. He has an important place in the literatures of Muslim societies as well as influencing Muslims in many religious, faith, political, and cultural fields. In Muslim societies, many works were written about Hz. Ali because of his closeness and loyalty to the Prophet Muhammed and his characteristics of being imam and custodian, courageous, brave, generous, knowledgeable and wise. Hz. Ali, besides being the subject of works due to his life and personalty, he also influenced Islamic literatures with his literary personality and the works attributed to him. Hz. Ali is considered the most eloquent and fluent of people after Prophet Muhammed. Numerous sermons, poems and wise words were narrated from him. It is acknowledged by many classical and contemporary scholars that there is a superior rhetoric and wisdom in general. Two of the poems attributed to Hz. Ali are called Cünnetü'l Esmâ which means the esma (names of Allah) shield. In these two poems, he said when he asked to pray against a plague epidemic that caused many deaths in his time, he describes how to pray with some of the names of Allah and how to make amulets. It is reported that two poems in the sultanate treasury of the Abbasids were commented by Ghazali in the book Şerh-i Cünnetü'l Esmâ. In this study, poems named Cünnetü'l Esmâ and the poetical translation of unknown translator were discussed. For this work, the two copies of the translation which are in Turkey's libraries were examined and poems were transcribed. These poems are important in classical literature because of their two features: First, the thought of belonging to Hz. Ali and second telling about how amulets are made.

Structured Abstract: The religious personality that is the second most subject to works belonging to the classical literature after the Prophet (pbuh) and is referred to him is Hazrat Ali. As a matter of fact, it is possible to see that many issues such as the verses that are reported to be sent down about him and his actions, the hadiths about him, his nicknames, his superior courage and bravery, his morality, knowledge, his being of Ahl al-Bayt, his imamate and his custody are mentioned in almost every diwan.

In addition to his being the subject of classical literature, Hazrat Ali came to the fore with his literary personality. Many classical and contemporary scholars express the greatness of Hazrat Ali's literary personality based on the characteristics of the works attributed to him. It can be thought that a few issues were influential on the literary personality of Hazrat Ali, who was stated to be the most superior of people after the Prophet

* Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü, Türk İslam Edebiyatı

Asst. Prof. Dr., Mus Alparslan University, Faculty of Islamic Sciences, Department of Islamic History And Arts

ORCID 0000-0003-0579-4850

mehmetburak44@gmail.com

Cite as/ Atıf: Çakın, M. B. (2020). Tâûna karşı muska yazımı konulu şiirler: Hz. Ali'nin Cünnetü'l- Esmâ'sı ve Türkçe manzûm tercümesi. *Turkish Studies*, 15(6), 277-295. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.45979>

Received/Geliş: 27 August/Ağustos 2020

Checked by plagiarism software

Accepted/Kabul: 15 October/Ekim 2020

Published/Yayın: 20 October/Ekim 2020

Copyright © MDE, Turkey

CC BY-NC 4.0

(saas) in terms of rhetoric, eloquence and oratory. The first of these issues is the environment in which he lives and his family. Actually, he grew up in a period and environment where the best examples of Jahili poetry were given. He is also the son of a poet father like Abu Talib. However, the most important factor affecting his literary personality is that he was trained in the discipline of a great person who was the most eloquent and intelligible of Arabs like the Prophet (pbuh), and likewise, he became familiar with the Qur'an, which is considered the peak of rhetoric, from a young age.

The most important aspect of Hazrat Ali's literary personality is his mastery of using language, his superiority in eloquence and fluency. Al-Sharif al-Radi, who collected sermons, letters and wise words narrated from Hazrat Ali; Because of the eloquence and clarity in them, he deemed appropriate to call his book "Nahj al-Balagha", that is, "the way or method of eloquence".

Besides his sermons and wise words, many poems are attributed to Hazrat Ali. Among them, in two poems called Cunnetul-Esma attributed to Hazrat Ali, the making of amulets against the plague is described. Based on these, it is possible to find concepts related to amulet and amulet types in almost every diwan. But, the translation of Cunnetu'l-Esma is the only example in our literature that describes amulet making in verse as far as we can determine.

Cunnetu'l-Esma, which is attributed to Hazrat Ali, is included in Imam Ghazali's work named "Sharah Cunnetu'l-Esma". An Arabic copy of this work/book is registered in Konya Karatay Yusuf Aga Manuscript Library with the fixture number 42 Yu 395. In this copy, in addition to the two poems with different rhymes and prosodies attributed to Hazrat Ali, the benefits of the mentioned prayers, the drawing of the circles mentioned in the poems, how the mentioned names and letters should be placed in these circles, etc. issues are mentioned. Also, an example of the amulet is drawn in the mentioned work.

Two copies of these poems belonging to Hazrat Ali were identified in the libraries with Turkish translation. In one of these copies there is a translation of both poems and in the other a translation of one poem. While the first of the poems in the analyzed copies is 38 couplets, the second is 32 couplets; the number of couplets in the translations is also the same.

In the copy of Konya Yusuf Aga Manuscript Library examined in the study, there is detailed information about how Ghazali found poems and why the poems were said. The writings in the mentioned work/book are as follows:

While Ghazali was busy with science in the Nizamiyya Madrasah of Baghdad, one of the caliph's men came to him and said that the caliph called him. The Caliph makes Ghazali sit next to his side, who appeared before him, and mentions some of the manuscripts they kept in a steel chest from the period of the Caliph Harun al-Rashid and says that they were handwritten by Hazrat Ali himself, but they did not know what he was talking about in these manuscripts. And then, he tells that when he was a small boy, the caliphs before him regarded these manuscripts as a means of abundance, carried the manuscripts with them in wars, took them out of the chest at a certain time of the year and applied various scents. After that, he adds that he called himself to learn what was written on the manuscript papers. Later, the caliph orders one of his servants to bring the chest from the treasure chamber. Ghazali sees that the poems of Hazrat Ali are included in the pages, written with Kufic calligraphy, taken out of the decorated chest that came to the presence of the caliph and that the reason why he wrote them is written.

According to what is written on the pages; The taun and plague disease that occurs in Basra causes the death of a large number of people, such that funerals stay in the middle of the city and wild animals start to eat corpses in villages and towns. A person named Abu Munzir Abdullah bin Hussan from the people of Kufa came to Hazrat Ali and complained about this situation. Ghazali states that he does not know whether the taun/plague mentioned here was in the time of Hazrat Ali's caliphate or not before, but he reminds that such a taun/plague was experienced during the time of Hazrat Omar. Due to this situation, Abu Munzir asks Hazrat Ali to teach them a prayer to get rid of this trouble. Thereupon, Hazrat Ali said that he was very sad that people perished due to this disease and that parents saw their children die. He also states that it is his morality to give something when asked. He tells Abu Munzir that he will read some couplets on the pages and that they ask Allah to banish the trouble with them. He especially emphasizes keeping these couplets from the ignorant people. On the mentioned pages, two poems with different rhymes and prosodies attributed to Hazrat Ali after these speeches are written. Ghazali tells that the caliph was very happy when he read the pages and ordered him to make an amulet by writing a copy of them. Meanwhile, Ghazali asks the caliph to write a copy for

himself and the caliph gives him permission. Later in the work/book, the benefits of these prayers, the drawing of the circles mentioned in the poems, how the names and letters mentioned should be placed in these circles, etc. issues are indicated. In addition, an example of the amulet is drawn in the book. Other examples drawn in the copies are given at the end of the study.

The first poem in the work/book begins with basmala, then continues with praise to Allah and salutation to the Prophet (pbuh). According to the poem; throughout history, the taun/plague, which was sent as a punishment and warning from Allah to nations who deviated from the right path/ the Sirat-al-Mustaqim that pleases Allah, and did bad deeds and insisted on them, is a very difficult trouble to endure. On the other hand, this terrible disease causes such a death that it is equivalent to martyrdom for believers.

In the mentioned poem, after giving general information about the taun/plague, the importance of being protected with the names of Allah in order to get rid of this trouble is emphasized and how the amulet is made is explained. According to this explanation, first the basmala is written on a paper and then six of Allah's names; al-Fard, al-Hayy, al-Qayyum, al-Hakam, al-Adl and al-Quddus are written. Later, a verse from the chapter/Surah of al-An'am and some non-Arabic letters are added to the text. The number of these letters is nineteen and they are located around a drawn circle. After the amulet is prepared, it is thrown into a water well and the patient is drunk from the water of this well. But, it is necessary to sacrifice a sheep later. If the mentioned process is done in this way, it is hoped that if his death is not destined, the patient will be cured with the permission of Allah. Nevertheless, the making of this amulet is a secret and it must be kept from ignorant people and stubborn deniers. This secret should only be shared with those whose cleanliness of their soul and goodness can be understood from their face. These secrets are as drops from the knowledge of the Prophet (pbuh), which is just like seas, therefore ones who object to these should not be heard.

As for the second poem, it is started with praise to Allah and continued with prayer. Here, then the drawing and features of the amulet, understood to be drawn by Hazrat Ali himself, are explained in detail. Based on this explanation, a certain number of lines are drawn inside a circle and boxes are formed inside this circle. The letters of the names of Allah mentioned above are written in these boxes according to a certain order. Non-Arabic letters are placed in the box on the outermost row, and the number of them is nineteen. This number is equivalent to the number of the angels of Hell, and each of these letters is written on the forehead of each of those angels. The wisdom of writing these letters in the amulet is that the fire of the taun/plague, which resembles the breath of hell, is extinguished in this way. Later it is mentioned that this prayer and amulet can be done against the enemy and the cruel ruler and the poem ends with the salutation upon the Prophet.

That's why, since no other examples written on this subject have been identified, the Cunnetu'l-Esma translation, in which the making of amulets against the taun/plague is described in verse, is an important text for the field of classical literature.

Keywords: Classical Turkish literature, Hz. Ali, Cünnetü'l-Esmâ, Plague, Amulet.

Öz: Hz. Ali, İslam dünyasının en önemli şahsiyetlerinden biridir. Müslümanları dinî, itikadî, siyasî ve kültürel birçok alanda etkilediği gibi bu toplumların edebiyatlarında da önemli bir yere sahip olmuş; Hz. Peygamber'e olan yakınlığı ve bağlılığı, imamet ve velayeti, üstün cesareti, yiğitliği, cömertliği ilim ve hikmet sahibi olması gibi sebeplerle, hakkında pek çok eser kaleme alınmıştır. Hz. Ali, sözü edilen yönleriyle eserlere konu olmakla kalmamış, edebî şahsiyeti ve kendisine nispet edilen eserler ile de İslam edebiyatlarını etkilemiştir. Hz. Peygamber'den sonra insanların en belîği ve fasihi kabul edilen Hz. Ali'den çok sayıda hutbe, şiir ve hikmetli söz rivayet edilmiştir. Bunların genelinde üstün bir belâgat ve hikmetin olduğu klasik ve çağdaş birçok ilim insanı tarafından kabul edilmektedir. Hz. Ali'ye nispet edilen şiirlerden ikisi de esmâ (Allah'ın isimleri) kalkanı anlamına gelen *Cünnetü'l-Esmâ* olarak adlandırılmaktadır. Hz. Ali, yaşadığı dönemde çok sayıda ölüme sebep olan bir tâûn salgınına karşı kendisinden dua istenmesi üzerine söylediği bu iki şiirde, Allah'ın isimlerinden bazıları ile nasıl dua edileceğini ve nasıl muska yapılacağını anlatmaktadır. Kaynaklarda Abbasîlerin saltanat hazinesinde bulunan iki şiirin Gazalî tarafından *Şerh-i Cünnetü'l-Esmâ* adlı kitapta şerh edildiği belirtilmektedir. Bu çalışmada Hz. Ali'nin *Cünnetü'l-Esmâ* adlı iki şiiri ile bu metinlerin mütercimi bilinmeyen manzum tercümesi konu edilmiş, tercümenin Türkiye kütüphanelerinde tespit edilen iki nüshası karşılaştırılarak yazıçevirimi yapılmıştır. Bu manzumeler hem Hz. Ali'ye nispet edilen şiirlerin tercümesi olması hem de muska yapımının anlatılması sebebiyle, klasik edebiyat açısından önemli örneklerdir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk edebiyatı, Hz. Ali, *Cünnetü'l-Esmâ*, Tâûn, Muska.

Giriş

Klasik edebiyat alanına ait eserlere, Hz. Peygamber'den sonra en fazla konu olan ve kendisine telmihte bulunulan dinî şahsiyet Hz. Ali'dir (Yıldıran Sarıkaya, 2014: 13). Nitekim o ve eylemleri hakkında nâzil olduğu rivâyet edilen âyetler, hakkında vârid olan hadisler, lakapları, üstün cesaret ve yiğitliği, ahlakı, ilmi, Ehlibeyt'ten oluşu, imameti, velayeti gibi birçok hususa bir şekilde değinildiğini hemen her divanda görmek mümkündür.

Hz. Ali, klasik edebiyata konu olmasının yanı sıra edebî kişiliği ile de ön plana çıkmıştır. Birçok klasik ve muasır âlim, kendisine nispet edilen eserlerin niteliklerinden yola çıkarak Hz. Ali'nin edebî şahsiyetinin büyüklüğünü ifade etmektedir. Belagat, fesahat ve hitabet konusunda Hz. Peygamber'den (sav) sonra insanların en üstünü olduğu belirtilen Hz. Ali'nin edebî şahsiyeti üzerinde birkaç hususun etkili olduğu düşünülebilir. Bunlardan ilki yaşadığı çevre ve ailesidir. O cahiliye şiirinin en güzel örneklerinin verildiği bir dönemde ve çevrede yetişmiştir. Ayrıca Ebu Talib gibi şair bir babanın evladıdır. Ancak onun edebî kişiliğine etki eden en önemli husus; Hz. Peygamber gibi Arapların en belîğ ve fasihi olan bir zâtın terbiyesinde yetişmiş olması, aynı şekilde belagatın zirvesi sayılan Kur'ân ile küçük yaştan itibaren hemhal olmasıdır (Hafâcî, t.y.: 3).

Hz. Ali'nin edebî şahsiyetinin en önemli yönü dili kullanmadaki ustalığı, belagat ve fesahatta konusundaki üstünlüğüdür. Hz. Ali'den rivayet edilen hutbe, mektup ve hikmetli sözleri toplayan Şerîf Razî (ö. 406/1015); bunlardaki belagat ve fesahatten dolayı, kitaba *Nehcü'l-Belâga* yani "belagatin yolu/yöntemi" adını vermeyi uygun görmüştür. *Nehcü'l-Belâga*'nın belagatin kapılarını açtığını söyleyen Şerîf Razî, kitabın belagat konusunda hem âlimler hem de talebelerin tüm ihtiyaçlarına cevap verecek mahiyette olduğunu ifade etmekte; Hz. Ali'nin belagat ve fesahatin zirvesinde bulunduğunu, sözlerinin sahilsiz bir okyanus gibi engin olduğunu dile getirmektedir (eş-Şerîf er-Razî, 2010: 38-42).

İbn Ebi'l-Hadîd, *Nehcü'l-Belâga* için yazdığı şerhinde Hz. Ali'yi fasihlerin imamı ve belîğlerin efendisi olarak tanıtırken onun sözlerinin Hâlık'ın sözünün altında mahlûkun sözünün üstünde olduğunu dile getirmektedir. Yine Hz. Ali'nin söz ve hutbelerinden birkaçını ezberleyenlerin bile zihinlerinin açıldığını ve belagat yönünden kendilerini geliştirdiklerini aktarmaktadır (İbn Ebi'l-Hadîd, 2007: 16). Hz. Ali'nin sözleri, manevî ve dinî değerlerin yanı sıra yüksek edebî değeri haizdir, güçlü bir düşüncenin eseridir, özellikle mektupları icâz açısından oldukça değerlidir. Hz. Ali'nin sözlerinde müthiş bir zekâ, engin bir idrak, geniş bir hayal dünyası, canlı bir şuur, ender rastlanılan bir hitabet gücü, apaçık bir marifet ve muazzam bir edebî üslup kendisini hissettirmektedir (el-Fâhûrî, 1953: 318-319). Hz. Ali, kelime seçiminde oldukça titizdir. Kullandığı kelimeler metnin bağlamı içinde, müştak ve müteradiflerine göre istenilen anlamı vermede en uygun olanıdır. İfadelerindeki tekrar, takdim ve tehirlerin hepsi anlamı güçlendiren, zenginleştiren ve anlatılmak istenen hususu vurgulayan mahiyettedir. Sözleri; cümle yapısı, kelime seçimi, seci vb. hususlarla kendine has bir ritme sahiptir. Veciz ifadelerle derin anlamlar taşıyan betimlemeleri, Hz. Ali'nin üslubunun önemli bir parçasıdır (Kiyânî & Zâri', 1394: 120-121).

Hutbe ve hikmetli sözlerinin yanında, Hz. Ali'ye birçok şiir nispet edilmektedir. Bir divanda toplanan bu şiirlere Arapça ve Farsça çok sayıda şerh yazılmıştır. Ayrıca manzum ve mensur olarak yapılan Türkçe tercüme ve şerhlerin sayısı da az değildir (Yanık, 2014: 1-7). Hz. Ali'ye nispet edilen *Cünnetü'l-Esmâ* isimli iki şiirde tâûna karşı muska yapımı anlatılmaktadır. Muska, Arapça nüsha kelimesinin Türkçe değişmiş şeklidir. Kâğıt vb. objeler üzerine yazılan muskalar; insanların üzerinde taşınması, kâğıtta yazılanların suda eritilerek suyunun içilmesi veya yakılarak dumanı ile tütsülenmek gibi farklı şekillerde kullanılmaktadır. Âyet, dua, esmâü'l-hüsna, tılsımlı sözler, Arapçaya ilaveten Süryanice, Keldanice, İbranice yazılar, rakamlar, harfler vb. kullanılarak çeşitli şekillerde hazırlanan

muskalar; niteliklerine göre vefk, hızr, hamâyil, bedûh gibi farklı şekillerde isimlendirilmektedir (Çelebi, 2006: 267-269; Demirci, 2006: 265-267). Muskacılık ve muska türleri ile ilgili kavramlara hemen her divanda rastlamak mümkündür. Ancak *Cünnetü'l-Esmâ*'nın tercümesi tespit edebildiğimiz kadarıyla edebiyatımızda muska yapımını manzum olarak anlatan tek örnektir.

Cünnetü'l-Esmâ ve Manzum Tercümesi

Hz. Ali'ye nispet edilen *Cünnetü'l-Esmâ*, İmam Gazâlî'nin *Şerh-i Cünnetü'l-Esmâ* adlı eserinde yer almaktadır. Kâtip Çelebi (t.y.: 606-607), kitabın varlığından söz etmekle beraber hakkında bir bilgi vermemektedir. Tahrânî (t.y.: 155-156), bu kitap hakkında bilgiler vererek Samarrâ'da bulunan nüshasından söz etmektedir. Türkiye'deki kütüphanelerde Gazâlî'ye nispet edilen bu kitabın birçok tercümesi bulunmaktadır. Ancak bunlar genel olarak kitabın doğrudan tercümesi değil, oradaki duaların ne için ve nasıl kullanılacağına bir özet şeklinde ve genellikle iki şiire yer verilmemektedir. Kitabın Arapça bir nüshası Konya Karatay Yusufpaşa Kütüphanesinde bulunmaktadır. Bu nüshada, Hz. Ali'ye nispet edilen vezin ve kafiyesi farklı iki şiire ilaveten sözü edilen duaların faydaları, şiirlerde bahsi geçen dairelerin çizimi, yine bahsi geçen isim ve harflerin bu dairelere ne şekilde yerleştirilmesi gerektiği vb. hususlara değinilir. Ayrıca eserde muskanın bir örneğinin de resmi çizilidir.

Türkiye'deki kütüphanelerde Hz. Ali'ye ait bu şiirlerin Türkçe tercümesine yer verilen iki nüsha tespit edilmiştir. Bu nüshalardan birinde her iki şiirin, diğerinde ise bir şiirin tercümesi bulunmaktadır. Nüshalardan ilki, her iki şiirin de Türkçe manzum tercümelerinin bulunduğu nüshadır. Yazma, Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'nda, "06 Hk 437/4" demirbaş numarası ile kayıtlıdır. 130x65-160-110 mm ölçülerinde olan eser kırma nesih ile yazılmıştır. Şiirler 84 varaklık eserin 25b-29b varaklarında yer almaktadır. Eserde, Arapça ve Türkçe çeşitli dua, hutbe, vaaz, tılsım, fâide, tecvid kuralları, Hz. Peygamber'in soy ağacı, Kayser'e mektubu gibi çok farklı konular yer almaktadır. Eser miklebli, siyah meşin ciltlidir. Şiirlerin olduğu varaklar 17 satırdır. Her satırda bir beytin iki mısrası yan yana yazılıdır. Bir satırda şiirin Arapçası, diğer satırda Türkçe manzum tercümesi yer almaktadır. Mütercim veya müstensih adı yoktur. Eserde varak 7a'daki bölüm sonunda 1138 (1725/1726 milâdî), 24b'de ise 1130 (1717/1718 milâdî) tarihi kayıtlıdır. Eser siyah mürekkeple yazılmıştır, bazı sayfalarında nadiren kırmızı mürekkep belli ifadeler için kullanılmıştır.

İkinci nüshada her iki şiirin Arapçası olmakla birlikte sadece ilk şiirin Türkçe tercümesine yer verilmiştir. Eser, yukarıda bahsi geçen ve Gazâlî'ye nispet edilen *Şerh-i Cünnetü'l-Esmâ* adlı kitabının müstakil bir nüshası gibi görünmektedir. Konya Karatay Yusufpaşa Kütüphanesinde "42 Yu 395" demirbaş numarası ile kayıtlıdır. Tam meşin, şemseli ve ıstambajlıdır; birinci sayfası ve sayfa kenarları adi tezhiplidir. 195x130-120x80 mm ölçülerinde olan eser nesih ile yazılmıştır. Bazı sayfalarında takip kelimesi varken bazılarında yoktur. Eser siyah mürekkeple yazılmakla birlikte bazı ifadelerin altı veya üstü kırmızı mürekkeple çizilmiştir. 33a, 37a, 39a ve 55a varaklarında derkenarlar vardır ve derkenarlar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Şiirin tercümesi de yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. 51a -59b varaklarında hangi durumlarda hangi duanın yazılıp okunacağına dair dualar Türkçe anlatılmıştır. Her sayfada 11 satır vardır ancak tercümelerin olduğu sayfalarda tercüme satır arasına yazılmıştır. Kitabın 1a, 21a, 41a ve 59 mühürde "*vekafe hâze'l-kitābe Yūsuf Kethūdā-yı haẓr-i mehd-i ulyā ve vālidihī Sulṭān Selīm Ḥān-ı şālīş bi-şarṭ-i en-lā yeḥruce min-ḥizāneti sene 1209*" ibaresi yer almaktadır. İlk şiir 14b-17a, ikinci şiir 22b-23b varaklarında yer almaktadır. Çalışmada Ankara nüshası A olarak, Konya nüshası da K olarak kodlanmıştır.

İncelenen nüshalardaki şiirlerin ilki 38 beyit iken ikincisi 32 beyittir; tercümelerdeki beyit sayısı da aynıdır. İlk şiirin Arapçası basit bahrinin "*müstef'ilün fâ'ilün müstef'ilün fâ'ilün*" kalıbı ile yazılmıştır. Bu kalıbın özelliklerinden biri "*fâ'ilün*" tefilesinin "*fe'ilün*" şekline dönebilmesidir

¹ Bu kitabı Sultân III. Selîm Hân'ın anne ve babasının kethüdâsı olan Yusuf, hazineden çıkarılmaması şartıyla vakfetmiştir.

(Atık, 1987: 46). İlk şiirin tercümesi ise “*mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün*” kalıbı ile yazılmıştır. İkinci şiirin hem Arapçası hem de Türkçesi “*fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün*” ile yazılmıştır. Her iki şiirin tercümesinde aruz genel itibariyle başarılı bir şekilde kullanılmışsa da K nüshasında daha fazla vezin hatası bulunmaktadır.

Eserlerde herhangi bir mütercim veya müstensih ismine rastlanmamıştır. Ancak imlada var olan ve vezni bozan basit hatalar, daha eski bir tarih ile tarihlenmiş olan A nüshasının da müstensihini kaleminden çıkmış olma ihtimalini güçlendirmektedir.

A nüshasında hem şiirin Arapçası hem de tercümesi genel itibariyle harekesizdir, K nüshasında ise şiirlerin Arapçası tamamıyla harekelidir. A nüshası dil özellikleri açısından Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini daha fazla taşımakta ve vezin açısından daha sağlam bir yapıdadır. A nüshasında emir eki olarak –gII eki K nüshasına göre daha fazla kullanılmıştır. Yine A nüshasında yuvarlaklaşma varken K nüshasında düzleşme kendisini göstermektedir. A nüshasında “hayırlu, kıldum” şeklinde yazımlar varken K nüshasında “hayırlı, kıldım” şeklinde yazımlar genellikle kullanılmıştır. Dâ’ire, dâ’ima gibi hemzeli kelimeler A nüshasında hemze ile yazılırken K nüshasında dâyire, dâyima şeklinde ye ile yazılmıştır. Vokal ile biten kelimelerden sonra gelen belirtme halinin hemze kullanılarak yazılmış olması da A nüshasında göze çarpan bir diğer imla özelliğidir; besmele’i dâ’ire’i gibi.

Metin hazırlanırken genel olarak A nüshası esas alınmış, nüsha farklılıkları dipnotta gösterilmiştir. Yaklaşık bir asır kadar daha eski bir tarih kaydı bulunan A nüshasının dil ve imla özellikleri ile yönünden daha eski olduğu görülmektedir. Aynı şekilde A nüshası vezin açısından K nüshasına göre çok daha doğrudur.

Nüşalarda “ile” edat/bağlacı kimi zaman elif ile ayrı bir kelime olarak yazılırken çoğunlukla kelimeye bitişik olarak le/la şeklinde yazılmıştır. Metni oluştururken vezin dikkate alınmış ve vezne uygun olan şekli yazılmıştır. Aynı şekilde Hakk(-a, -uñ) ve kerre gibi şeddeli kelimelerde de vezne uygun olan şekilleri yazılmıştır.

Genel olarak A nüshasındaki yazıma sadık kalınmıştır. Ancak yazıldığı halde anlam ve/veya vezin gereği metinde olmaması gereken ifadeler küme işareti {} içine alınmış, yine aynı sebeplerle metinde olması gerektiği düşünülen ifadeler köşeli ayraç [] içinde gösterilmiştir.

Metinde A nüshası esas alındığı için bu nüshanın varak numaraları koyu olarak köşeli parantez içerisinde gösterilmiştir, [25b] gibi.

Cünnetü’l Esmâ’nın Muhtevası

Çalışmada incelenen Konya nüshasında, Gazâlî’nin şiirleri bulması ve şiirlerin niçin söylendiğine dair detaylı bilgiler yer almaktadır.

Kitapta yazılanlara göre; Gazâlî Bağdat’ta Nizâmiye Medresesinde ilimle meşgul iken bir gün halifenin adamlarından biri yanına gelir ve halifenin kendisini çağırdığını söyler. Halife; huzuruna çıkan Gazâlî’yi yanına oturtur, Harun Reşid döneminden kalma ve çelik bir sandıkta muhafaza ettikleri bazı el yazmalarından bahseder ve bunların bizzat Hz. Ali’nin el yazısı olduğunu ama içinde neden bahsettiğini bilmediklerini söyler. Küçükken kendisinden önceki halifelerin bununla teberrükte bulduklarını, savaşlarda yanlarında taşıdıklarını, yılın belli bir zamanında sandıktan çıkarıp çeşitli kokular sürdüklerini anlatır. Kâğıtlarda yazılanı öğrenmek için kendisini çağırdığını da ekler. Daha sonra hâdimlerinden birine hazineden sandığı getirmesini emreder. Gazâlî, gelen süslü sandıktan çıkarılan ve kûfi hat ile yazılmış olan sayfalarda Hz. Ali’nin şiirlerinin yer aldığını ve bunları yazma sebebinin yazılı olduğunu görür.

Sayfalarda yazıldığına göre; Basra’da ortaya çıkan taûn ve veba hastalığı çok sayıda insanın ölümüne sebep olur. Öyle ki cenazeler ortada kalır ve vahşi hayvanlar köy ve kasabalarda cesetleri yemeye başlar. Kûfe halkından Ebû Münzir Abdullah bin Hüссân adlı bir şahıs, Hz. Ali’ye gelerek

bu durumu şikâyet eder. Gazâlî burada bahsi geçen tâûnun Hz. Ali'nin kendi halifeliği döneminde mi yoksa daha mı önce olup olmadığını bilmediğini belirtir ancak Hz. Ömer döneminde böyle bir tâûnun yaşandığını hatırlatır. Ebû Münzir, Hz. Ali'den kendilerine bu beladan kurtulmak için bir dua öğretmesini ister. Hz. Ali insanların kırılmasının, anne babaların çocuklarının ölümlerini görmesinin kendisini çok üzdüğünü söyler. Bir şey istendiğinde vermenin kendi ahlakından olduğunu belirtir. Ebû Münzir'e bazı beyitler okuyacağını, bunlarla belayı defetmesini Allah'tan istemelerini söyler. Bu beyitleri cahillerden saklamalarını özellikle vurgular. Sayfalarda, bu konuşmalardan sonra Hz. Ali'ye nispet edilen vezin ve kafiyeleri farklı olan iki şiir yazılıdır. Gazâlî, sayfalarda yazanları okuyunca halifenin oldukça sevdiğini ve bunlardan bir nüsha yazarak kendisine bir muska yapmasını emrettiğini anlatır. Gazâlî, kendisi için de bir nüsha yazması için halifeden izin ister ve halife kendisine izin verir.

Kitapta daha sonra bu duaların faydaları, şiirlerde bahsi geçen dairelerin çizimi, yine bahsi geçen isim ve harflerin bu dairelere ne şekilde yerleştirilmesi gerektiği vb. hususlara değinilir. Ayrıca kitapta muskanın bir örneği de çizilmiştir. Nüşhalarda çizili örnekler çalışmanın sonunda ekte verilmiştir.

İlk şiire besmele ile başlanmakta, daha sonra Allah'a hamd ve Hz. Peygamber'e salat ü selam ile devam edilmektedir. Bu şekliyle İslamî gelenekte söze başlamadan önce söylenen besmele, hamdele ve salve sıralamasına uyulduğu görülmektedir. Hz. Peygamber'e salattan sonra, onun yücelikleri anlatılmakta, hidâyet yolunun onunla aydınlandığı, Allah'ın yarattıkları içindeki en hayırlı kimse ve ümmetinin şefaataçisi olduğu hatırlatılmaktadır. Hz. Peygamber'e çokça salavat getiren kimsenin zor da olsa müşküllerinin hallolacağı ifade edilmekte, bu girişten sonra ölümün kaçınılmazlığı ve aniliğinden bahsedilerek söz tâûna getirilmektedir.

Şiire göre; tarihte doğru yoldan sapıp kötü işler yapan ve bunlarda ısrar eden kavimlere Allah'tan bir ceza ve uyarı olarak gönderilen tâûn, dayanılması oldukça zor bir beladır. Ama bu hastalık, müminler için şehâdete denk bir ölüme sebep olmaktadır.

Tâûn hakkında genel bilgiler verildikten sonra, bu belayı defetmek için Allah'ın isimlerine sığınmanın önemi vurgulanır ve muskanın nasıl yapılacağı anlatılır. Buna göre bir kâğıda önce besmele yazılır ardından Allah'ın isimlerinden altısı; Ferd, Hayy, Kayyûm, Hakem, Adl ve Kuddûs yazılır. Daha sonra En'âm sûresinden bir âyet ve Arabî olmayan bazı harfler yazıya ilave edilir. Bu harflerin adedi 19'dur ve çizilen bir dairenin etrafında yer alırlar. Muska hazırlandıktan sonra bir kuyuya atılır ve kuyunun suyundan hastaya içirilir. Daha sonra bir koyun kurban etmek gerekir. Bu şekilde yapılırsa eğer ölümü mukadder değilse hastanın Allah'ın izniyle şifa bulacağı umulur. Ancak muskanın yapılışı bir sırdır ve bunu cahiller ile inatçı münkirlerden saklamak gerekmektedir. Bu sır sadece temizliği ve iyiliği simasından anlaşılabilirler ile paylaşılmalıdır. Bunlar, Hz. Peygamber'in ilim deryasından damlalarıdır bu sebeple itiraz edenlere kulak asılmamalıdır.

İkinci şiire hamdele ile başlanıp dua ile devam edilmektedir. Daha sonra Hz. Ali'nin bizzat çizdiği anlaşılabilir muskanın çizimi ve özellikleri detaylı bir şekilde anlatılmaktadır. Bir dairenin içine belli sayıda çizgiler çekilerek dairenin içinde kutucuklar oluşturulur. Bu kutucuklara bahsi geçen esmâ-i ilahiyenin harfleri belli bir düzene göre yazılır. En dıştaki sıraya Arapça olmayan harfler yerleştirilir ki bunların adedi 19'dur. Bu sayı cehennem meleklerinin sayısına denktir ve bu harflerden her biri o meleklerden her birinin alnında yazılıdır. Muskaya bu harflerin yazılmasının hikmeti de cehennemin nefesinden olan tâûn ateşinin bu şekilde söndürülmesidir. Daha sonra bu dua ve muskanın düşmana ve zalim yöneticiye karşı da yapılabileceğine değinilmekte ve Hz. Peygamber'e salat ile şiir bitirilmektedir.

Sonuç

Hz. Ali; dinî, ilmî ve siyasî şahsiyetine ilaveten üstün bir edebî şahsiyete sahiptir. Kendisinden rivâyet edilen hutbe ve şiirlerin genelinde güçlü bir düşünce, deha, hikmet, dinî ve

toplumsal meselelere vukûfiyetin kendisini hissettirdiği, Arap edebiyatçılarının çoğunca kabul edilmektedir.

Hız. Ali'nin hutbe, mektup ve hikmetli sözleri *Nehcü'l-Belâga* adlı bir kitapta toplandığı gibi, şiirleri de bir dîvânda toplanarak farklı dillerde tercüme ve şerhleri yapılmıştır. Hız. Ali'ye nispet edilen iki şiirde, tâûna karşı muska yapımı anlatılmaktadır. *Cünnetü'l-Esmâ* yani Esmâ (Allah'ın İsimleri) Kalkanı olarak adlandırılan şiirleri, Gazâlî'nin ortaya çıkardığı ve şerh ettiği belirtilmektedir.

Bu çalışmada *Cünnetü'l-Esmâ* adlı şiirler ile manzum tercümesi konu edilmiştir. Şiirlerin manzum tercümelerinin kütüphanelerde bulunan ve mütercimi belli olmayan iki nüshası incelenmiş ve metnin çeviriyazımı yapılmıştır. Şiirlerden ilki 38, ikinci 32 beyittir. İlk şiirin tercümesi "mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün" kalıbı ile yazılırken ikinci şiirin tercümesi "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" ile yapılmıştır.

Muskanın yapımında Allah'ın "Ferd, Hay, Kayyum, Hakem, Adl ve Kuddüs" isimlerine istiazede bulunduğu görülmektedir. Daire çizme, Arap alfabesinden ve farklı alfabelerden -İbranî, Süryanî, Keldanî vb.- harfleri dairenin içine yerleştirme, âyet yazma, muska kâğıdının suya koyarak sudan içme gibi muskacılıkta olan birçok hususa manzumelerde değinildiği görülmüştür.

Muska yapımının manzum olarak anlatıldığı *Cünnetü'l-Esmâ* tercümesi bu konuda yazılmış başka örneği tespit edilmediği için klasik edebiyat alanı için önemli bir metindir.

Metin

müstef'ilün fâ'ilün müstef'ilün fâ'ilün

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

[25b] *Bi'smi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm*

Le-ḳad bede'tu bi-bi-smi'llâhi muftetiḥan

Ezke'l-meḥâmidi ḥamdî'llâhi fe'ftutiḥat

Taḥḳîḳ besmeleyle söze ḳıldum ibtidâ²

Hem ḥamd ile şenâ ile ḳıldum Ḥaḳ'a³ nidâ

Muşenniyen bi-şalâti'llâhi ekmeliḥâ

'Alâ nebîy bihi subulu'l-hude't-teḫaḫat

Dâ'im selâm-ı kâmil ol[a ol] Resûl'e⁴ kim

Anuñla vâzîḫ oldı cihânda reh-i hüdü⁵

Muhammedin ḫayri ḫalki'llâhi seyyidihim

Ve men lehu'l ḫalku yevme'l-faḫli ḳad-ceneḫat

² ibtidâ: iḳtidâ A

³ ḳıldum Ḥaḳ'a: Ḥaḳḳ'a ḳıldım K

⁴ kâmil ol Resûl'e: kâmile ol Resûl'e ola K

⁵ reh-i hüdü: râh-ı Ḥüdü K

Hâk'ıñ hayırlı halkı ve⁶ ulusu ' âlemüñ
 Yevm-i haşirde hem aña eylerler⁷ iktidā
Zunūbu ummetihi min-eclihi keramen
 'Anhā mekārīmu 'afvi'llāhi kad şafēhat
 Ne deñlü çok olursa günāhı bu ümmetüñ
 Anuñ yüzi şuyına⁸ ider Hâk kamu hebā
Me 'āriben remā zū-kaşdin le- 'in 'asuret
Fe-bi's-şalāti 'aleyhi muşşiran necehat
 Rūh-ı Muḥammed'e şalavāti⁹ çok idenüñ
 Maşşudı Hâk katında ola dā'imā¹⁰ revā
Yā Rabbi heb li- 'Aliyyin min-ledunke rıdan
Yā men bi-kudratihī 'l-erdūne kad suḫhat
 Yā Rab 'Alī'ye hüsn-i rızāñı naşib kııl¹¹
 Yā Rab ki¹² kudretüñle turur arz ile semā
Nefsī li-ḫul-i hevā 'l-meḫyā lekad raḫiyet
Bi-mevtiḫā iz bihi luḫyāke bel ferihāt
[26a] Sensiz ḫayāti ne'yeyem ben¹³ mevte rāzıyam
 Biñ cānım olsa hep yoluña eyleyem¹⁴ fedā
Kad- ḫayyeḫa 'l-mevtu evkāte 'l-ḫayāti binā
Heb fāsīḫate 'l-ācāli lev fesahāt
 Dünyāda nice vüs'at-ile dirlik ola çün
 Vaḫt-i ḫayāta ḫayḫ virür mevt¹⁵ dā'imā
Baḫrū 'l-fenā 'i li-kulli 'l-ḫalki 'amme ecel
 'Urfu'n-nufūsi bihi ḫatmun ve in sebehat
 Birin degül [ki] cümle cihān halkı ser-te-ser
 Baḫr-i fenāda yüzmege olmuşlar aşınā¹⁶

⁶ ve: - K

⁷ hem aña eylerler: eyleyeler aña K

⁸ şuyına: suyına K

⁹ şalāvātı: şalātı K

¹⁰ Dā'imā kelimesi yoktur K

¹¹ Kııl: - K

¹² Yā Rab ki: Yā Rabbi K

¹³ ne'yeyem: nidem ben K

¹⁴ eyleyem: idem K

¹⁵ mevt: mevt-i fenā K

¹⁶ yüzmege olmuşlar aşınā: Yüz biñe olmaya iştibā K

Elā ve-Mekketē beyti'llāhi inne lehu
Le-şadmeten dukketi'l-e' mārū şumme ramet
 Añ mevti gāfil olma ki bir şadmet ile ol
 Bir demde Ka' be haqqı virür cismüñe¹⁷ fenā

Elā ve in fec'ete't- tāt' ūni mursiletun
Şehādeten li-zevi'l-īmāni kad-munihat
 Āgāh oluñ ki kavş-i vebādan irişen oğ
 Mü'minleri¹⁸ şehid idüb iyler liqā¹⁹ 'atā

Esinnetü'l-kaderi'l-mağdūri kad ta' anet
Ve Mudyetü'l-eceli'l-mahtūmi kad-zebehat
 Dest-i kazā' inān-ı²⁰ kader atuben müdām
 Tīg-i ecol halāyığı kurbān ider dilā

Kad-kāne fī-mā meḍa min-ḳablihi umemun
Zecrun li-ḳavmin bihā e' āluhum ḳabuhat
 Evvel zamānuñ ümmeti düşdükde²¹ ḳalālete²²
 İrsāl olurdu anlara tāt' ūn ile vebā

İn ḳilte nīrānehu bi'l-ḳavmi muş' ileten
Şerāruhā bi-gāḍa'l-ecsādu kad ḳadehat
 Āsān mı sanduñ āteş-i tāt' ūni ḳıl ḳazer
 Yaḳar şerārı ḳav gibi ecsāmı²³ dā'imā

Fe-hum 'ale'l-işmi ve'l-'udvāni kad-meredū
Ḥattā lehum āfetu't-tāt' ūni kad-şalaḳat
 Çün fi'l-i nā-sezāya muşır oldılar olar²⁴
 İşlāḳ itse āfet-i tāt' ūn olur²⁵ sezā

[26b] *Ḳad-'uccilet enfuse'l-fuccāri naru lezā*
Ve'l-mu'minīne lehum dāru'n-ne'imi neḳat
 Nār-ı caḳīm ider 'acele kāfir olana
 Dār-ı na'imi mü'mini ḳılduḳça iḳtiżā

¹⁷ cismüñe: cisme K

¹⁸ mü'minleri: mü'mini K

¹⁹ liqā: liqāya K

²⁰ 'inān-ı: şān-ı K

²¹ Düşdükde: düşse K

²² Metinde "düşme ḳalālete" şeklinde ancak derkenarda düzeltilmiş A. Mısra vezne uymuyor.

²³ ecsāmı: ecsādı K

²⁴ olar: onlar K

²⁵ olsa: artsa K

Māzā yeķūlu'l-verā fī-ħukmi muķtedirin
Aħkāmuhu lem-tezel bi'l-‘adli ķad-mudiħat
 Kār-ı Ĥudā'ya çün ü çirā kim ider k' anuñ
 Memdūħ oldu²⁶ ‘adl-ile her ĥukmi muṭlakā
Nefsun bi-ma‘reketi't-ṭā‘ūni ķad-ķutilet
Şehīdeten fī-cināni'l-ħuldi ķad-meriħat
 Ṭā‘ūn ile şu²⁷ cān ki şehīd oldu ‘ākıbet
 Şād oldu ĥuld-i cenneti içre bulub şafā
Nefsun leķad-eħlasat li'llāhi fī ‘amelin
Elā bi-metcerihā vallāhi ķad-rebiħat
 İħlāş-ile ‘amel ķılan iy dil bu dünyede²⁸
 Buldı ticāretinde bi-ħaķķ-ı Ĥudā ğinā
Ķad ci'te tes'elu yā hāzā li-nāzileti't
Ṭā‘ūni def'ān fē-bi'l-esmā'i mā rabiħat
 İy şol ki eyledūñ baña ṭā‘ūn içün su'āl²⁹
 Esmāsi-ile Ĥaķķ'uñ olur def' ol belā³⁰
Esmā'ü Rabbi te'ālā ķuddiset ve semet
Ebvābu ĥikmetihā bi'n-nef'i ķad futiħat
 Esmā'-i Ĥaķ ki pāk ü ‘azīm ü ‘azīzdür³¹
 Açıldı bāb-ı menfe‘ati ĥalkā dil-güşā
Fe'ktub li-zālike bi'smi'llāhi ya'ķibuhā
Ferdun [ve] Ĥayyun ve Ķayyūmun ve ķad ṭuriħat
 Yazğıl tamām besmeleyi ĥiç³² ĵoma ķuşūr
 Żammeyle Ferd ü Ĥayy ile³³ Ķayyūm'ı hem aña
Min-ba' dihā Ĥakemun ‘Adlun ve āħiruhā
İsmu'l-muṭahhiri Ķuddūsun feķad veķaħat
 Ardınca ketb idüb Ĥakem ü ‘Adl ismini
 Ķuddūs ismi[ni] yazasın şoñra iy fetā³⁴

²⁶ oldu: ola K

²⁷ şu: bir K

²⁸ dünyede: dünyāda A

²⁹ İy şol ki eyledūñ baña ṭā‘ūn içün su'āl: Ey şol ki ṭā‘ūn içün su'āl itdūñ bize K

³⁰ Esmāsi-ile Ĥaķķ'uñ olur def' evvel belā: Ĥaķķ'uñ esmāsi ile olur def' belā K

³¹ pāk ü ‘azīm ü ‘azīzdür: ‘azīz ü pākdür ‘ālī K

³² ĥiç: - K

³³ ile: u K

³⁴ Ķuddūs ismi yazasın şoñra iy fetā: ardınca yazasın Ķuddūs'i ey fetā K

- Leke-‘t-ṭarīḳatu fe‘ktub ba‘da āyetin mā*
‘An-ṣadiḳi‘l-ḳavli fi‘l-En‘āmi ḳad-ceḫat
- [27a] Çün vāziḥ oldı yol git³⁵ ü zammeylegil hemān
 En‘ām süresinden olan āyeti aña³⁶
Ve eḫrufen mu‘cemātin ḳa‘ fe-leyse lehā
Fi‘l-vaḳ‘i mişlun sete‘ti ba‘du ḳad şuriḫat
 Daḫı ḫurūf-ı mu‘cemeyi yaz ki³⁷ şerḫ olur
 Vaż‘ında mişli gelmedi luḫ it inan³⁸ baña
Fe-tis‘atun şumme‘aşerun ḳabtu‘iddetihā
Bihinne dā‘iretu‘l-esmā‘i ḳad-ittşeḫat
 Gūş eylegil³⁹ sözüüm‘adedi⁴⁰ on toḫuz dur[ur]
 K‘etdi⁴¹ iḫāṭa dā‘ireyi⁴² cümle evvelā
Bi-bur‘etin ḳa‘hum fī devr-i dā‘iretin
Bi‘z-za‘ferāni ve miskin riḫuhu nefeḫat
 Vaż‘eylegil ḫurūfı ḳalemle devā‘ire
 Hem misk ü za‘ferān ile yazsın anı revā⁴³
Ve semmihā cunnete‘l-esmā‘i ve‘lḳa bihā
Esinnetu‘t-ṭa‘ni bi‘t-ṭā‘ūni iz ceraḫat
 Nāmı olursa Cünnetü‘l-Esmā‘ anuñ ne ṭañ⁴⁴
 Ḳalkān olur siyānına ṭā‘ūnuñ ol⁴⁵ şeḫā
Ve men uşībe bi-tā‘ūnin fe-sāre bihi
Şibhe‘l-muḡayyebi min-nārin lehu lefeḫat
 Şol kimse kim muşībet-i ṭā‘ūna uğraya
 Hem⁴⁶ āteş-i vebā anı iḫrāk ider ola
Fe‘mḫu‘l-kitābete bi‘l-mā‘i‘l-ma‘īn ve kun
Li‘t-tifli rāmin bi-bi‘rin munzu me‘ntezeḫat

³⁵ git: gir K

³⁶ olan āyeti aña: āyeti ey hümā K

³⁷ ki: kim K

³⁸ inan:ityān A

³⁹ eylegil: eyle K

⁴⁰ ‘adedi kelimesi yoktur K

⁴¹ k‘etdi: itdi K

⁴² dā‘ireyi kelimesi yoktur K

⁴³ yazsın anı revā: yazasın devā K

⁴⁴ anuñ ne ṭañ: aña ne ṭa‘n K

⁴⁵ siyānına ṭā‘ūnuñ ol: şānına ol ṭā‘ūnuñ K

⁴⁶ hem: - K

Fi'l-hâl ezüb o kâğıdı maḥv it alub şuyın⁴⁷
 Bir şuyı yok kıuyuya bırak kâğıdın dilâ⁴⁸
Summe'skîhi'l-mâ'e ve'lem enne fîhi şifân
Mâ le-yekun vurķu ḥayni'n-nefsi kad şadaḥat
 Ol şuyı var içür⁴⁹ anı bil kim şifâ dur[ur]
 Ol {ma}sa mu'allaķ olmasa mübrem eger każâ
Ve kul li-men yudḥili'l-esmâ'e menzilehu
Bi-en-yuķarribe şâten fidyeten zubiḥat
 {Hem} Di anlara ki menziline dâḥil ola bu⁵⁰
 Kırbân idüb o⁵¹ sâ'at ide bir kıoyun fedâ
 [27b] *Ve yuhdiḥa fuķara'en bâne'uzruhumu*
Fe-hâzihi hibetun min-rabbikum muniḥat
 Ma'zür{en} olan faķîrlere⁵² anı bezl ide
 Bu bir 'aḫâdurur size Ḥaķ'dan kıluñ şenâ⁵³
Velâ-tubiḥ sırre hâze'l-ķavli ğayre fetan
Me'âlimü'l-ḥayri min-sîmâhu kad-lemahat
 Fâş itme işbu sırrı velî her⁵⁴ kışıye kim
 Vechinde⁵⁵ âşikâr ola hem ḥayr u hem seḥâ
Men râḥa yeḫ'anu cehlen minhu ev ḥaseden
Felâ-teḥaf min-ķilâbi'l-ḥayyi in nebeḥat
 İnkâr idüb şu kim buña cehl-ile⁵⁶ ḫa'n ide
 Ḥavf itme eylese seg-i kūy[î] 'av 'av şedâ⁵⁷
Min-baḥri 'ilmi rasuli'llâhi mu'terefi
Feyâlehâ ğurfetun mine'l-baḥri ḫafeḥat
 Ğark itdigüm Resül-i Ḥudâ{y} 'ilmi baḥridür⁵⁸
 Ol baḥrden içenlere hem nüş-ı cân ola

⁴⁷ ol kâğıdı maḥv it alub şuyın: şuyın al kâğıduñ K

⁴⁸ dilâ: kıala K

⁴⁹ var içür: içür var K

⁵⁰ anlara ki menziline dâḥil ola bu: anuñ dâḥil ola menziline K

⁵¹ o: ol K

⁵² faķîrlere: fuķarâya K

⁵³ Bu bir 'aḫâdurur size Ḥaķ'dan kıluñ şenâ: 'Atadur size Ḥaķ'dan kıluñ aña şenâ K

⁵⁴ her: şu K

⁵⁵ vechinde: yüzünde K

⁵⁶ şu kim buña cehl-ile: bu ki her kim cehlen K

⁵⁷ şedâ: n'ola K

⁵⁸ 'ilmi baḥridür: baḥr-i 'ilmdür K

Leṭā`ifu`llāhi fī-esmā`ihi`ceme`at
Fe`l-`ārifūne bihi ṣadran leḳad-ṣeraḫat
 Hakk`uñ kamu leṭā`ifi esmāda gizlidür
 Anuñla ṣerḫ-i ṣadr iden `urrāfa ḫabbezā
Ḥuzhā nefā`ise durrin `azze maṭlabuhā
Bihā nufūsu keṣiri`l-ḳavmi mā-semiḫat
 Bu cevher-i nefis ü `azizü`l-vücüdi⁵⁹ al
 Ki mālîk olmadı aña hiç ḳavm-i aḡniyā

Fā` ilātün Fā` ilatün Fā` ilün

Fā` ilātün Fā` ilatün Fā` ilün

Aḫmedu`llāhe ve uṣnī`şukrahu
Fehuve mevlā zā`idun men ṣekarah
 Ḥamd idüb Allāh`a hem itdüm ṣenā
 Kim ider ṣükr idene luṭf ol Ḥudā
`Abdun mevlāhu `aliyyun ḳad-ḡadā
Ḳāri`ān bi`z-zulli bābe`l-maḡfirah
 Ḳulıdur anuñ `Alī hem zül ile
 Ḳar`-ı bāb eyler idüb `afvın recā`
Yā Ebe`l-Munzir ṣun ḳavlen bedā
Min-me`ānin ḳad-ḡadet mubtekerah
 Yā Ebe`l-Münzir bu sözi ṣaḳla kim
 Ma`ni-i bîkr āşikār oldı saña
Kullemā tenzuru ḳad-seṭṭartuhu
Leke fe`tba`hu bi-naḳli`l-miṣṭarah
 Anı kim yazdum saña ḫüb it naḫar
 Şıḫḫat-ile yazmaḡa uyḡıl baña
Va`ḫzeri`t-teḡayyura fī-evḡā`ihi
Ve`ste`iz bi`llāhi mimmen ḡayyerah
 İḫtirāz it vaż`ını taḡyirden
 İsti`āze ḳıl Ḥaḳ`a itme ḫaṭā
Da`ḫuṭūṭan erbe`ān fī erbe`i
Ve ṣelāṣen ke-furū`i`ş-ṣecerāh

⁵⁹ cevher-i nefis ü `azizü`l-vücüdi: cevher-i `azizi nefisü`l-vücüdi K

Çār içinde çār haṭ vaẓ' eyleyüb
 Hem üçü şāḥ⁶⁰-ı şecer gibi ola
Ḥāzihā min-ḥavliḥā dā'ireten
Şibhu tursin ḥā'itin ḳad duvvirah
 Çek anuñ eṭrāfına bir dā'ire
 Yaz müdevver ola ḳalkān gibi tā
Ve da'ı'l-esmā{ı} ḥurūfen ḳuṭṭı'at
Fı'l-cihāti'l-kull yā ze't-tebşirah
 Yazgıl esmānuñ ḥurūfin ḳaṭ' -ile
 Doldurub her cāyın⁶¹[ı] yā ze'l-münā
Fe-keze'l-āyetu fe'ktubḥā me'ān
Teliye'l-esmā'e ḳavlun tezkurah
 Āyet-i mezkūreyi hem yazıla
 Kim Ḥaḳ' uñ esmā'sı ardınca ola
Summe da' eḥrufe 'ucmin 'adduhā
Seb'atun ve işnāni tetlu 'aşerah
 Yaz ḥurūf-ı mu'cemeyi şoñra hem
 Yedi vü iki vü on da bī-ḥaṭā
Kullu ḥarfīn ḥaleḳa'llāhu lehu
Meleken mine'l-kirāmi'l-berarah
 [28a] Ol ḥurūfuñ her birisi-çün Ḥudā
 Bir melek ḥaḳ eylemişdür müctebā
Ḥuṭṭa zāke'l-ḥarfe fī-cebhetihi
Celle şun'u'llāhi fī-mā saṭarah
 Her melek alnında bu ḥarfīñ birin
 Yazdı Allāḥ şun'ı ile ey fetā
Fe-humu lā-şekke ḥuzzānu lezā
Şıḳ bi-ḳavli ve'rvi 'anni ḥaberah
 Ol meleklerdür cehennem ḥāzini
 Ḳıl u eyit bu sözüñ inan baña
Bi-nḳiyādin ḳad eṭā'ū rebbehum
Summe lā-ya'şūhu fī-mā emerah

⁶⁰ Şāḥ şeklinde yazılmış

⁶¹ Cānın şeklinde yazılmış

- Tañrı emrine muṭī^ç oldu olar
 ç Āşi olmazlar idi ey dil-rübā
Lehebu't-tā'ūni in-yeğşā fetā
Hāle şurbü'l-mā'i yuṭfī şerarah
 Nār-ı tāt ün bir kişiyi yaksa ger
 İçse bunun şuyını zā'ıl ola
Ve huve mā'un temḥu'l-esmāu bihi
Summe termi't-tifle bi'ran muhcerā
 Yazub esmāyı şuyun al kāğıduñ
 Şuyı soğulmuş kuyuya at dilā
Fe-li-hāze's-sirri fe'ktum fe'htefīz
Li-cehūlin münkirin en-tużhirah
 Şakla ketm it işbu rāzı eyleme
 Münkir ü cühhāle izhār iy fetā
Kullu men kāne bi-kavlī āḥīzen
Bi-ç tiḳādın sevfē yecnī şemerah
 İ^ç tiḳād idüb sözüm taşdı̄k iden
 İdiser çok fā'ide ol dā'imā
Fe-ve-Rabbi'l-beyti innī le-feten
Vārişu'l-ç ilmi ve kāfīn eşerah
 Ka^ç be ḥaḳḳı ç ilmīne Peyğamber'üñ
 Vāriş oldum mürşid oldu ol baña
[28b] *Ḳad vehebne nezra men yenzur lenā*
Min-ḳalīlin ve keşīrin nezerah
 Bunı virdük aña kim nezr eyleye
 Ruḥumuza az u çok idüb ç aṭā
Li'lleżī ḳad-ḥāze esrāran lehā
Cem' u aḥyāri'l-verā muteḳirah
 Ol kişiyे kim buña vāşıl olur
 Cümle ç ālem ḥalkı hep muḥtāc ola
Ve hiye evfā ḥukmin evde' tuhā
Ḍimne ebyātin ke-şemsin neyyirah
 Bunuñ aḥkāmıñ emānet ḳomışam
 Gün gibi ebyāt içinde pür-ziyā

Kullu şehrin fî-temâhî nûrihi

Haqqan uktubbâ li-keydi's-seharah

Her ay içre nûrî artarken mehüñ

Yaz bunı taḥkîk meshûr olana

Ve keze'l-a'dâ'u in telkâhum

Fe'tlu'l-esmâ'e ve kebbir aşerah

Düşmene olsañ muḳâbil on kere⁶²

Eyle tekbîr oḳu esmâyı şehâ

Se-yuvellu ḥîfeten ke-ennehum

Humurun ferrat izen min-ḳasverah

Göresin yüz döndürüb [ol kim] ḳaçâ

Ḳorḳub arslandan ḳaçar ḥar gûyiyâ

Ve-melikin câ'irin fî-ḥukmihi

Leyse ya'fû'inde mülki'l-muḳdirah

Bir begüñ ḥükminde hem ḳulmi olub

Ḳâdir iken luḫf u'afvı olmaya

Ḥîne telkâhu ve yelḳâke fe-ḳul

Ḥakemun Adlun mirâren aşerah

Rû-be-rû olduḳda on kez oḳuyub

Ḥakemun Adlun diyü ḳılḳıl du'â

Summe ḳul yâ Ferdu yâ Ḳuddûsu yâ

Muḫzile'l-kuffâri fe'mî başarah

[29a] Daḥı di yâ Ferd ü yâ Ḳuddûsu yâ

Muḫzile'l-kuffâri fe'mî başarah⁶³

Fe-bi-izni'llâhi telkâhu izen

Ḥîfeten minke muvellin duburah

Ḥaḳḳ'uñ izniyle hemân idbâr idüb

Ḥavf-ile yüz döndürüb senden ḳaçâ

Ve şalâtu'llâhi rabbî dâ'imen

Ve selâmun mişle suḫbun mumṫirah

Tañrı'dan yüz biñ şalât-ile selâm

Dâ'imâ bārân-veş nâzil ola

⁶² Metinde kerre

⁶³ Beyit tercüme edilmemiş. Anlamı "Ey kâfirleri yardımsız bırakan, onun gözünü kör et!"

Teski bi'r-rıdvāni turben kad-ḥavā
A'zume'l-Muhtāri hattā teḡmurah
 Ravzasını ol Nebi'nün şuarub
 Ğarḳ ide deryā-yı luḡfa dā'imā
Fe-h've lā-yenfekku 'anhu'd-dehru bel
Kullemā fāda 'aleyhi kerrarah
 Ravzasından nūr münfekk olmayup
 Raḡmeti Ḥakk'uñ mükerrer feyz ola

Kaynakça

- Afîk, A. (1987). *İlmu'l-Arûd ve'l-Kâfiye*. Dâru'n-Nahdati'l-Arabiyye.
- Çelebi, İ. (2006). Muska. İçinde *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (C. 31).
- Demirci, K. (2006). Muska. İçinde *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (C. 31).
- el-Fâhûrî, H. (1953). *Târîhu Edebi'l-Arabî*. el-Matbaatu'l-Bolsiya.
- eş-Şerîf er-Rızâ, M. B. H. (2010). *Nehcü'l-Belâġa*. Muessesetu'Râfid li'l-Matbûât.
- Hafâcî, M. A. (t.y.). *Dîvânu'l-İmâm Alî*. Dâru İbn-i Zeydûn.
- İbn Ebi'l-Hadîd. (2007). *Şerhu Nehci'l-Belâġa* (Muhammed İbrahim, Çev.). Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî.
- Kâtib Çelebi, M. bin A. (t.y.). *Keşfü'z-Zunûn an-Esâmi'l-Kutub ve'l-Funûn* (C. 1). Dâru İhyâ'i't-Turâsi'l-Arabî.
- Kiyânî, H., & Zâri', M. (1394). Sebki-Şinâsi-i Edebî Nikûhişhâ-yı İmâm Alî (a) Der-Nehcü'l-Belâġa. *Pejûhiş-nâme-i Alevî*, 6(1), 103-122.
- Tahrânî, Â. (t.y.). *Ez-Zeri'a ilâ-Tesânîfi's-Şi'a* (C. 5). Dâru'l-Edvâ.
- Yanık, N. H. (2014). *Ali b. Ebî Tâlib Divanı*. Hikmetevi.
- Yıldırım Sarıkaya, M. (2014). *Türk-İslâm Edebiyatında Hz. Ali* [Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.

Ek-1: Muskanın A nüshasındaki çizimi

Ek-1: Muskanın K nüshasındaki çizimi

